

DOI 10.34132/pard2026.32.05

Отримано: 03 липня 2025
Змінено: 12 листопада 2025
Прийнято: 26 лютого 2026
Опубліковано:
29 травня 2026

Received: 03 july 2025
Revised: 12 november 2025
Accepted: 26 february 2026
Published:
29 may 2026

Liliia Muntian

CONCEPTUAL APPROACHES TO PROVIDING PUBLIC SECURITY IN FOREIGN COUNTRIES

The article explores conceptual approaches to ensuring public security in foreign countries in the context of modern global challenges, hybrid threats and transformation of the security environment. The relevance of using international experience for Ukraine is substantiated in view of the full-scale war, decentralization processes, the need to increase the stability of the state, protect the civilian population and integrate into the European and Euro-Atlantic security space. The essence of public security is determined as a complex, multi-level and inter-sectoral process aimed at protecting the vital interests of the individual, community and state, ensuring social stability, law and order and sustainable development.

The main modern concepts of ensuring public security are analyzed, in particular: human security (Human Security), community safety (Community Safety), resilience-based security (Resilience-based Security) and public safety governance (Public Safety Governance). Their content, key characteristics, implementation tools and implementation levels are revealed. It is established that these approaches are complementary and form an integrated security model focused on threat prevention, risk management, partnership between the state, local government, business and civil society, as well as increasing the efficiency of public administration.

The features of the implementation of these concepts in foreign

countries, in particular in the EU countries, the USA, Canada and the Scandinavian countries, are outlined, taking into account their institutional models, the level of development of democracy and social policy. It is proven that modern models of public security are based on a human-centric approach, the development of public participation, the digitalization of management processes, interdepartmental coordination and the strengthening of national and local resilience to crisis situations.

The feasibility of adapting foreign experience in Ukraine as a tool for increasing the efficiency of the public security management system, developing the capacity of territorial communities, strengthening trust in government institutions and ensuring the protection of the population in conditions of martial law and post-war recovery is substantiated. Attention is focused on the need to implement adaptive, digital and preventive security management mechanisms. A conclusion is drawn on the feasibility of forming a comprehensive, integrated model of public security in Ukraine, which combines humanitarian, social, institutional and security components and meets modern international standards.

Keywords: public security; human security; community security; national resilience; public administration; security management; decentralization; foreign experience; crisis management; hybrid threats; European integration.

Постановка проблеми у загальному вигляді. Актуальність вивчення суспільної безпеки у зарубіжних країнах для України зумовлена комплексом внутрішніх і зовнішніх викликів, а також потребою модернізації національної системи безпеки відповідно до європейських і євроатлантичних стандартів. По-перше, Україна перебуває в умовах повномасштабної війни та тривалої гібридної агресії, що трансформує традиційне розуміння безпеки. Досвід зарубіжних країн демонструє перехід від вузького військово-силового підходу до людиноцентричних моделей, у яких пріоритет надається захисту життя, прав і добробуту громадян. Для України це особливо актуально в контексті захисту цивільного населення, внутрішньо переміщених осіб, відновлення територіальних громад

і подолання соціальних наслідків війни.

По-друге, процеси децентралізації та реформи місцевого самоврядування в Україні актуалізують вивчення зарубіжних моделей безпеки громади. Практика Великої Британії, Канади, країн ЄС свідчить про ефективність партнерських підходів до забезпечення безпеки на рівні громад, залучення органів влади, поліції, громадських організацій і населення. Для України це дає можливість посилити спроможність територіальних громад самостійно реагувати на ризики, підвищити рівень довіри до інститутів влади та сформувати культуру спільної відповідальності за безпеку.

По-третє, зарубіжний досвід безпеки на основі стійкості є критично важливим з огляду на системні загрози інфраструктурі, енергетичній безпеці, кіберпростору та соціальній стабільності. Країни Скандинавії, США, Ізраїль демонструють ефективні моделі підготовки суспільства до криз, управління ризиками та швидкого відновлення. Для України вивчення цих підходів сприяє формуванню стійких громад і підвищенню здатності держави функціонувати в умовах надзвичайних ситуацій та післявоєнної відбудови.

По-четверте, актуальним є вивчення зарубіжних підходів до управління громадською безпекою, які ґрунтуються на міжвідомчій координації, стратегічному плануванні, використанні даних і цифрових технологій. Для України це важливо з точки зору підвищення ефективності управління суспільною безпекою, зменшення дублювання функцій між органами влади та забезпечення прозорості й підзвітності управлінських рішень.

По-п'яте, вивчення зарубіжного досвіду є необхідною умовою європейської інтеграції України. Гармонізація політики у сфері суспільної безпеки з практиками ЄС та НАТО сприяє наближенню до спільних стандартів, зміцненню міжнародної співпраці та підвищенню довіри з боку партнерів.

Таким чином, вивчення суспільної безпеки у зарубіжних країнах для України є не лише науково обґрунтованою потребою, а й практичним інструментом адаптації ефективних моделей управління безпекою до національних умов, посилення стійкості

держави та забезпечення захисту людини, громади та суспільства.

Аналіз останніх досліджень і публікацій свідчить про значний інтерес науковців до проблеми суспільної безпеки, що зумовлено глибинними трансформаціями сучасного світу, які змінюють характер загроз і механізми їх подолання. На відміну від традиційного розуміння безпеки як захисту держави від зовнішньої агресії, сучасний науковий дискурс фокусується на людині, громаді та соціальній стабільності.

Дослідженням проблемних питань суспільної безпеки займаються представники різних галузей знань, такі як К. Грегоратті, К. Домашевська, К. Дядюра, О. Євтушенко, М. Іжа, Т. Кірієнко, О. Князева, О. Коптева, Н. Кузнецова, Я. Лазебник, О. Лемак, С. Линдюк, Ю. Лисецький, Д. Павленко, Т. Пахомова, О. Резнікова, О. Руденко, Ю. Семенюк, О. Тейлор та ін. Однак питання дослідження концептуальні підходи до забезпечення суспільної безпеки в зарубіжних країнах та їх використання в Україні досі залишається актуальним.

Формулювання мети статті (постановка завдання).

Метою статті є вивчення основних концептуальних підходів до забезпечення суспільної безпеки в зарубіжних країнах. Важливість їх використання в Україні, як інструменту управління суспільною безпекою та необхідну умову європейської інтеграції країни.

Виклад основного матеріалу дослідження. Повномасштабне вторгнення росії на територію України спричинило появу нових викликів для суспільства, в тому числі до суспільної безпеки, що зосереджена на захисті життєво важливих інтересів суспільства, охоплюючи соціальні, економічні, гуманітарні та інформаційні аспекти, з акцентом на захист прав громадян. Так О. Лемак розглядає суспільну безпеку, як безпеку, всіх і кожної особи, які проживають на території України [10]. Дослідники Д. Павленко, Ю. Семенюк, Ю. Лисецький розглядають суспільну безпеку, як розвиток соціальної системи, захищеність цієї системи від потенційних і реальних загроз, та вільне функціонування, яке відповідає її природі [14].

Отже, суспільна безпека в умовах війни – це скоріше процес складовими якого є велика кількість взаємопов'язаних чинників,

який вимагає гнучкості, ресурсів та скоординованих дій для захисту населення від внутрішніх і зовнішніх загроз, соціально-економічних ризиків та спрямований на забезпечення стабільності критичної інфраструктури, стійкості держави в довгостроковій перспективі.

Вивчення зарубіжного досвіду, зарубіжних підходів до підвищення ефективності управління суспільною безпекою в умовах воєнного стану зумовлює переосмислення концептуальних підходів до суспільної безпеки в Україні, зміну механізмів публічного управління «акцентуючи увагу на його цифровізації, як інструменту соціально-економічних змін та посилення інтеграції України до європейських стандартів»[1], зокрема в сфері безпеки та оборони держави.

У зарубіжних розвинених країнах поняття «суспільна безпека» не тільки охоплює захист громадян від загроз (війна, тероризм, пандемії), але й включає забезпечення стабільності через співпрацю з міжнародними організаціями (ООН, ЄС), розвиток національних стратегій та інтеграцію в міжнародні системи колективної безпеки (НАТО), а також реагування на гібридні виклики та економічні кризи. Саме тому дослідники розглядають безпеку суспільства й держави як концептуальні моделі, «певні уявлення про національну безпеку, як систему підтримки наявного стану соціальної системи (суспільства загалом)» [13].

Отже, суспільна безпека в зарубіжних країнах характеризує інтегрований результат діяльності держави, місцевого самоврядування, правоохоронних органів і громадянського суспільства. Вона базується на забезпеченні прав людини, правовому порядку, стійкості державних інституцій та ефективному запобіганні надзвичайним ситуаціям та загрозам.

Сучасна державна політика забезпечення суспільної безпеки в зарубіжних розвинених країнах ґрунтується на концептуальному переосмисленні самої природи безпеки, переходом від традиційного силового підходу до людино орієнтованого підходу управління безпекою [12].

На думку Т. Кірієнко в людиноорієнтованому підході концепція суспільної безпеки визначає «баланс між інтересами людини і держави, що ґрунтуються на демократичній культурі безпеки,

обумовленої демократичними цінностями, участю громадянського суспільства як суб'єкта безпеки, наявністю громадського контролю за діяльністю органів влади, дією правових, соціокультурних та інших інструментів» [2].

Найбільшого поширення у практиці сучасного публічного управління демократичних країн набули наступні концепції:

- безпека людини (Human Security);
 - безпека громади (Community Safety);
 - безпека на основі стійкості (Resilience-based Security);
 - управління громадською безпекою (Public Safety Governance)
- (табл. 1).

Таблиця 1

Концепції суспільної безпеки

Критерій	Безпека людини	Безпека громади	Безпека на основі стійкості	Управління громадською безпекою
Об'єкт безпеки	Людина, її життя, гідність, права і свободи	Територіальна громада, місцева спільнота	Суспільство, громада, критичні системи	Суспільство, публічний простір, державні інституції
Ключова мета	Захист людини від структурних і безпосередніх загроз	Запобігання злочинності, підвищення відчуття безпеки	Здатність протистояти, адаптуватися, відновлюватись після криз	Ефективне, прозоре та скоординоване управління безпекою
Основні загрози	Бідність, насильство, війни, хвороби, голод, екологічні катастрофи	Злочинність, соціальна дезінтеграція, насильство, девіантна поведінка	Воєнні, надзвичайні ситуації, пандемії, кіберзагрози, кліматичні ризики	Злочинність, тероризм, надзвичайні ситуації, управлінські провали

продовження таблиці 1

Рівень реалізації	Індивідуальний, локальний, національний, глобальний	Локальний: громадський, муніципальний	Локальний, регіональний, національний	Місцевий, регіональний, національний
Ключові актори	Держава, міжнародні, громадські організації, громади	Місцева влада, поліція, громадські організації, мешканці	Держава, громади, бізнес, служби реагування	Органи влади, правоохоронні органи, служби цивільного захисту
Інструменти реалізації	Соціальна політика, охорона здоров'я, освіта, права людини	Громадська поліція, профілактичні програми, участь громади	Планування ризиків, цивільна оборона, навчання, резерви	Політики, стратегії, координаційні механізми, цифрові платформи
Очікуваний результат	Підвищення якості життя та захищеності людини	Зменшення злочинності, довіра до влади	Мінімізація втрат і швидке відновлення	Підвищення ефективності та легітимності системи безпеки
Актуально для України	Захист населення в умовах війни та криз	Зміцнення безпеки територіальних громад	Підвищення стійкості держави в умовах війни	Реформа безпеки та публічного управління

Джерело: складено автором

Вказані концепції суспільної безпеки у зарубіжних країнах є практичним інструментом формування ефективних моделей управління безпекою, тому що, по-перше, забезпечують захист людини, її прав та свобод; по-друге, посилюють стійкість держави, громади й суспільства; по-третє кожна з концепцій відображає специфіку інституційного розвитку та соціальних пріоритетів окремих країн.

Однак вказані концепції не є взаємовиключними, вони взаємодоповнюють одна одну:

- концепція людської безпеки (Human Security) зосереджується на людині;
- безпека громади (Community Safety) – на громаді та соціальній згуртованості;
- безпека стійкості (Resilience-based Security) на готовності та здатності системи витримувати та долати кризи;
- управління громадською безпекою (Public Safety Governance) – на захисті життя, здоров'я громадян, інтересів суспільства від протиправних посягань та надзвичайних ситуацій.

Розглянемо більш докладніші перераховані концепції, особливості їх появи, зв'язок з політикою держав, які адаптується до нових загроз через зміцнення як національних, так і міжнародних механізмів захисту, підкреслюючи важливість солідарності та ефективності політик.

Концепція безпека людини (humansecurity) виникла в 1990-х роках як альтернатива державоцентричним підходам до безпеки. Вперше концепція була запропонована у звіті ПРООН (Програма розвитку ООН) у 1994 році, у доповіді про розвиток людини. З цього часу безпекова складова набула більш масштабного і глобального характеру на міжнародному рівні. Хоча з початку на думку Н. Кузнецової, людська безпека розглядалася як складова безпеки держави і була зорієнтована на її захист від ідеологічних загроз, як з боку власних громадян так і інших держав [8]. Концепція безпека людини на думку О. Тейлора – це «свобода від страху» («Freedom from fear»), тому зосереджується на захисті людини від насильства, репресій [22], тобто захисті її життєво важливих інтересів, якості її життя. Згідно концепції об'єктом безпеки людини виступає не держава як інституція, не територія, а конкретна особа та її базові права та свободи. Її мета – захист людей від «традиційних та нетрадиційних загроз» [20].

Концепція зміщує фокус безпеки з держави на індивіда, на захист людського життя способами, що розширюють свободи людини (ст. 22. Конституції України, права і свободи людини не

є вичерпними [5]), охоплюючи економічну, екологічну, соціальну сфери, охорону здоров'я, екологічну, особисту, громадську та політичну безпеку та доступ до розвитку. Концепція є ключовим елементом сталого людського розвитку за ООН, підкреслюючи інвестиції в людину, а не лише в зброю. Вона характеризує відхід від традиційного підходу, зосередженого на державному суверенітеті, та перехід до сталого людського розвитку (*sustainable human development*), що передбачає інвестиції в людей, а не лише в зброю. Потрібно зазначити, що цей підхід дозволяє реалізувати потенціал людини, враховуючи як зовнішні, так і внутрішні (бідність, хвороби) виклики, а тому відповідає базовій потребі людини у захисті від небезпек повсякденного життя.

Найбільшими її прихильниками виступили Японія та Канада. Водночас розуміння ними концепції та методів її реалізації значно відрізняються. У становленні концепції «безпека людини» в Канаді важливу роль відіграло громадянське суспільство та неурядові організації, що боролися за вирішення проблем гуманітарного характеру. Таких як захист дітей під час збройних конфліктів, використання легкої зброї, заборона застосування протипіхотних мін тощо. Зусилля громадянського суспільства в Канаді сприяло прийняттю у 1997 р. «Конвенції про заборону застосування, накопичення запасів, виробництво і передачу протипіхотних мін та про їхнє знищення» [4].

На відміну від Канади, в Японії концепцію безпеки людини впроваджував уряд, що прагнув зміцнити позиції держави на міжнародній арені, зокрема у сфері міжнародної безпекової політики, оскільки незважаючи на стрімкий економічний розвиток, її вплив на міжнародну політику був обмежений. Це можна пояснити тим, що Японія (Конституція 1947 р.), відмовилася від війни як засобу реалізації свого суверенного права, а тому відмовилася від утримання власних збройних сил [7].

Отже, реалізація концепції «безпека людини» в Японії та Канаді охоплює такі її виміри, як фізична безпека, соціальна захищеність, економічна стабільність, доступ до охорони здоров'я та освіти. Державна політика у сфері безпеки орієнтована передусім на попередження загроз, зменшення соціальної вразливості населення

та забезпечення гідної якості життя. Особливістю цієї концепції є тісний зв'язок безпекової політики з соціальною, гуманітарною та міграційною політикою держави. Партнерство держави, громадянського суспільства та міжнародних організацій.

Концепція «безпечна громада» базується на ідеї, що ефективне забезпечення суспільної безпеки можливе лише за умови активної участі місцевих громад. Вона передбачає децентралізацію безпекових функцій та розвиток партнерських відносин між державними інституціями, органами місцевого самоврядування, громадськими організаціями та населенням.

У Великій Британії ця концепція реалізується через систему місцевого партнерства безпеки громади (Community Safety Partnerships), що координують діяльність поліції, соціальних служб, освітніх установ та органів охорони здоров'я. У Великій Британії, а також Нідерландах добре налагоджено систему взаємодії органів державної й місцевої влади, бізнесу, громадянського суспільства як під час забезпечення готовності, так і на етапах реагування на загрози, надзвичайні ситуації, та після кризового відновлення [3].

Щодо Німеччини то концепція «безпечна громада» реалізується за участю членів громадських організацій, громад які беруть участь у розробці міських стратегій безпеки. Наприклад, у місті Лейпцигу діють організації та установи, які займаються питаннями безпеки та підтримки українських біженців. Зокрема, міська адміністрація Лейпцига тісно співпрацює з населенням з метою надання допомоги українцям, які змушені були покинути свої домівки через війну [3].

У Франції концепція «безпечна громада» реалізується муніципалітетами, які відповідають за розробку «Планів місцевої безпеки», які включають заходи з профілактики злочинності та підтримки громадського порядку [3].

В Канаді концепція «безпеки людини» є складовою концепції «безпечна громада», а тому спрямована на соціальну профілактику злочинності, роботі з уразливими групами та підвищенні довіри населення до публічних інституцій.

Ми вважаємо, що важливість концепції «безпечна громада» полягає не тільки в забезпеченні захищеності місцевих жителів, покращення якості їх життя, але й в тому що її реалізація створює

умови для інвестицій, туризму, що сприяє соціально-економічному розвитку громад, а в підсумку і країни.

Таким чином, концепція «безпечна громада» характеризує спільну відповідальність держави, громад і громадян до забезпечення захищеності жителів, інфраструктури та діяльності громади від різних загроз (кримінальних, техногенних, екологічних) шляхом координації зусиль влади, правоохоронців, бізнесу та громадян, із фокусом на запобігання, комплексність (від благоустрою до кібербезпеки) та співпрацю для створення комфортного та стійкого середовища, забезпечуючи добробут кожного мешканця громади. Концепція «безпечна громада» це активна участь усіх сторін, що робить громаду привабливою та спроможною.

Цікавим сучасним підходом є концепція «безпека на основі стійкості» (Resilience-based Security), що характеризує здатність держави, суспільства протистояти загрозам, швидко адаптуватися, поглинати удари та відновлюватися після інцидентів. Ми погоджуємось з думкою О. Резнікової автором монографії «Національна стійкість в умовах мінливого безпекового середовища» стійкість є ключовим фактором у забезпеченні безпеки держави в умовах сучасних глобальних трансформацій [17].

Основними складовими «безпеки на основі стійкості» є: критична інфраструктура (стабільна робота енергетичних, цифрових та логістичних систем), інформаційна безпека (протидія гібридним загрозам та захист інформаційного простору), кадрова та психологічна стійкість персоналу (готовність до кризових ситуацій) та ефективне державне управління (здатність органів влади та суспільства адаптуватися до викликів, зберігаючи керуваність).

Отже, вказаний підхід розглядає питання суспільної безпеки, як довгострокову стратегію сталого розвитку, в якій безпека це не тільки суто оборонна функція – це скоріше комплексна система адаптивного управління. Головним завданням, адаптивного управління у сфері національної безпеки, на думку О. Руденко є «підтримка внутрішньої стабільності системи в умовах постійно змінюваного зовнішнього середовища» через механізми протидії впливу загрозам національній безпеці [18].

На нашу думку адаптивне управління у сфері національної

безпеки це здатність системи змінювати цілі, структуру відповідно до коливань зовнішнього середовища та внутрішніх факторів.

Отже суспільна безпека на основі стійкості передбачає розробку моделі реалізації стратегії адаптивного управління складовими якої є стратегічне планування, оперативний моніторинг, інструменти адаптації (гнучкі структури) та цифрові технології.

В словнику української мови стійкість розуміється як «спроможність витримувати та протидіяти зовнішньому впливу, зберігати власні характеристики, не піддаватися руйнуванню, тощо» [19]. Національна стійкість – це здатність держави та суспільства своєчасно оцінювати ризики, ефективно реагувати на загрози та швидко відновлюватися після кризових ситуацій, а тому є основою для соціальної стабільності, ефективного управління та економічного розвитку [3].

Концепція безпеки на основі стійкості активно реалізується в США, країнах ЄС та Україні (табл. 2). Її реалізація спрямована на забезпечення здатності критичної інфраструктури, суспільства та органів влади витримувати, адаптуватися та швидко відновлюватися після гібридних загроз, кібератак і фізичних руйнувань, що є ключовим для національної безпеки.

Таблиця 2

**Основні сфери реалізації концепції безпеки на основі стійкості
(США, ЄС та Україна)**

Сфера реалізації	США	Європейський Союз	Україна
Стратегічне планування та національна безпека	Інтеграція стійкості в систему безпеки країни; координація через Міністерство внутрішньої безпеки США	Інституціоналізація підходу стійкості у стратегічних документах ЄС	Включення принципів стійкості до стратегії національної безпеки та відновлення держави

<i>Критична інфраструктура</i>	Захист енергетики, транспорту, кібермереж, інфраструктури	Директива NIS2; механізми цивільного захисту ЄС	Захист енергосистеми, транспорту, зв'язку в умовах воєнних загроз
<i>Кібербезпека та інформаційна стійкість</i>	Агентство з кібербезпеки та безпеки інфраструктури; протидія кіберзагрозам	Єдина політика кіберстійкості; боротьба з дезінформацією	Розвиток національної системи кібербезпеки; протидія гібридним загрозам
<i>Цивільний захист та управління кризами</i>	Федеральне агентство з надзвичайних ситуацій; реагування на катастрофи	Механізм цивільного захисту ЄС; координація реагування	ДСНС України; система тероборони; укриття та евакуація
<i>Громадська участь та локальна стійкість</i>	Програми стійкості громади; партнерство влади та громад	Стійкість на рівні громади; підтримка місцевого самоврядування	Розвиток спроможності територіальних громад; волонтерські мережі
<i>Економічна та соціальна стійкість</i>	Підтримка малого бізнесу в кризах; соціальні програми відновлення	Фонд відновлення; соціальна згуртованість	Програми післявоєнного відновлення; підтримка ВПО; відбудова інфраструктури
<i>Кліматична та екологічна безпека</i>	Стратегія стійкості до зміни клімату; адаптація до природних катастроф	Європейська зелена угода; кліматична нейтральність	Адаптація до екологічних наслідків війни; відновлення довкілля

Джерело: складено автором

Концепція безпека на основі стійкості акцентує увагу на здатності суспільства витримувати, адаптуватися та відновлюватися після криз і надзвичайних ситуацій. У країнах Скандинавії (Швеція, Фінляндія, Норвегія, Данія) безпека трактується як процес формування стійких соціальних систем, здатних функціонувати навіть в умовах високої невизначеності. На думку С. Линдюк «досвід скандинавських країн важливо поєднувати з практичним поглядом на те, як сьогоденні концепції безпеки формують політику, практику, відносини влади та перспективи співпраці як усередині скандинавських країн, так і між ними, та імплементувати в Україні» [11].

У США концепція стійкості реалізується через інституційно структуровану систему «Безпека країни». У ЄС підхід має наднаціональний характер і поєднує регуляторні механізми, фінансові інструменти та політики згуртованості. В Україні концепція стійкості формується в умовах воєнної агресії та орієнтована на поєднання оборонної, інфраструктурної, соціальної й громадянської мобілізації.

В Україні «Концепція забезпечення національної стійкості» виникла як відповідь на гібридні загрози та необхідність адаптації системи державного управління до сучасних кризових умов, забезпечуючи швидке відновлення. Впровадження концепції спрямовано на тому щоб ефективно протистояти викликам воєнного часу та іншим кризам, зберігаючи функціональність усіх ключових сфер життя. На найвищому рівні (Указ Президента [16], Розпорядження Уряду [15]) затверджується «Концепція забезпечення національної системи стійкості до 2025 року» [6] розробляється план заходів на національному та місцевому рівнях для зміцнення здатності протистояти кризам і загрозам.

Отже, концепція безпеки на основі стійкості дозволяє забезпечити життєдіяльність і здатність державної системи її органів протистояти енергетичним, продовольчим, оборонним загрозам та швидко адаптуватися та безперебійно функціонувати в умовах. На

нашу думку, ця концепція є багатограним підходом, що інтегрує різні сфери безпеки для забезпечення стабільності та відновлення України, особливо в умовах тривалої війни та гібридних загроз.

Ми погоджуємось з Я. Лабезник, що на сучасному етапі запровадження Концепції забезпечення національної системи стійкості буде «сприятиме посиленню рівня готовності суспільства і держави до реагування на небезпеки та загрози, що передбачає визначення вразливостей, своєчасне розпізнання загроз і оцінку ризиків. Основна мета стійкості – це готовність і спроможність суб'єктів системи стійкості протистояти загрозам. Забезпеченню національної стійкості України сьогодні сприяють такі складові, як незламність українського народу, приналежність до спільноти; довіра до влади; демократія і свобода» [9].

Відзначимо, що цей підхід передбачає інтеграцію безпекової політики з політикою сталого розвитку, охорони довкілля, освіти та охорони здоров'я. Значна увага приділяється підготовці населення, регулярним навчанням, кризовому плануванню та розвитку культури відповідальності. Важливою рисою є те, що стійкість розглядається не лише як інституційна, а й як соціальна та психологічна характеристика суспільства.

Концепція управління суспільною безпекою (Public Safety Governance) фокусується на управлінському вимірі забезпечення безпеки та розглядає її як результат скоординованої діяльності множини акторів у межах публічного управління, спрямованих на захист життєво важливих інтересів громадян, суспільства та держави від внутрішніх і зовнішніх загроз. У США та Нідерландах суспільна безпека забезпечується через розгалужену систему інституцій, що діють на федеральному, регіональному та місцевому рівнях.

Концепція управління суспільною безпекою передбачає систему заходів, що забезпечують стабільність, нормальне функціонування інститутів суспільства та захист прав і свобод, включаючи безпеку в інформаційній, економічній, соціальній сферах, а також захист цілісності держави, що ґрунтується на принципах верховенства права, пріоритету прав людини, своєчасності та адекватності протидії загрозам.

Характерною рисою цієї концепції є широке використання управління на основі даних, аналітичних інструментів, оцінювання ризиків і результативності управління на основі результатів діяльності. Безпека розглядається не як окрема функція, а як міжсекторальна політика, інтегрована з міським розвитком, транспортом, охороною здоров'я та цифровими технологіями. Такий підхід дозволяє підвищити ефективність управлінських рішень і забезпечити прозорість діяльності органів влади. Основними принципами «Концепції управління суспільною безпекою» є наступні: пріоритет прав і свобод людини; верховенство права; мирне вирішення конфліктів; своєчасність та адекватність заходів; передбачати, запобігати, діяти.

Таким чином, концепція управління суспільною безпекою є необхідністю умовою захисту громадянського суспільства, життя, здоров'я та майна громадян у складних умовах надзвичайних ситуацій, пандемій, кіберзагроз, воєнних загроз. Вона є фундаментальною умовою сталого розвитку країни при переході від суто силового реагування до превентивних заходів, упередження соціальних збурень, конфліктів та катастроф.

Висновки. Таким чином, узагальнення ключових концепцій забезпечення суспільної безпеки, що застосовуються в різних зарубіжних країнах, дозволяє виявити чітку спільну тенденцію: поступовий відхід від переважно реактивних, силових і каральних моделей до більш комплексних підходів, у центрі яких перебуває людина, її потреби та права. Сучасні моделі безпеки дедалі більше базуються на принципах партнерства між державними органами, місцевими громадами та громадянським суспільством, а також на здатності системи адаптуватися до нових викликів і забезпечувати довготривалу стійкість. Попри існування суттєвих національних відмінностей, зумовлених історичними, політичними та соціокультурними чинниками, усі проаналізовані концепції мають низку спільних характеристик. Передусім, це акцент на превенції загроз, що передбачає не лише реагування на вже наявні ризики, а й їхнє раннє виявлення та запобігання. Важливим елементом також виступає ефективна міжвідомча координація,

яка дозволяє забезпечити узгодженість дій різних інституцій та підвищити загальну ефективність системи безпеки. Крім того, суттєву роль відіграє зміцнення довіри громадян до публічних інституцій, адже саме довіра є фундаментом успішної взаємодії між державою та суспільством. У підсумку, сучасні підходи до забезпечення суспільної безпеки можна охарактеризувати як інтегровані, превентивні та орієнтовані на довгостроковий розвиток і стабільність суспільства.

Перспективними напрямками наукових досліджень залишається характеристика механізмів державного забезпечення суспільної безпеки в зарубіжних країнах для розуміння, які моделі (підходи) є найбільш ефективними та забезпечують не лише реагування на загрози, а й формування стійкого та безпечного соціального середовища.

КОНЦЕПТУАЛЬНІ ПІДХОДИ ДО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СУСПІЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ В ЗАРУБІЖНИХ КРАЇНАХ

У статті досліджено концептуальні підходи до забезпечення суспільної безпеки в зарубіжних країнах в умовах сучасних глобальних викликів, гібридних загроз і трансформації безпекового середовища. Обґрунтовано актуальність використання міжнародного досвіду для України з огляду на повномасштабну війну, процеси децентралізації, необхідність підвищення стійкості держави, захисту цивільного населення та інтеграцію до європейського й євроатлантичного безпекового простору. Визначено сутність суспільної безпеки як комплексного, багаторівневого та міжсекторального процесу, спрямованого на захист життєво важливих інтересів людини, громади та держави, забезпечення соціальної стабільності, правопорядку й сталого розвитку.

Проаналізовано основні сучасні концепції забезпечення суспільної безпеки, зокрема: безпеку людини (Human Security), безпеку громади (Community Safety), безпеку на основі стійкості (Resilience-based Security) та управління суспільною безпекою (Public Safety Governance). Розкрито їх зміст, ключові характери-

стики, інструменти реалізації та рівні впровадження. Встановлено, що зазначені підходи мають взаємодоповнювальний характер і формують інтегровану модель безпеки, орієнтовану на превенцію загроз, управління ризиками, партнерську взаємодію держави, місцевого самоврядування, бізнесу та громадянського суспільства, а також підвищення ефективності публічного управління.

Окреслено особливості реалізації цих концепцій у зарубіжних країнах, зокрема в державах ЄС, США, Канаді та країнах Скандинавії, із урахуванням їх інституційних моделей, рівня розвитку демократії та соціальної політики. Доведено, що сучасні моделі суспільної безпеки базуються на людиноцентричному підході, розвитку громадської участі, цифровізації управлінських процесів, міжвідомчій координації та зміцненні національної і локальної стійкості до кризових ситуацій.

Обґрунтовано доцільність адаптації зарубіжного досвіду в Україні як інструменту підвищення ефективності системи публічного управління безпекою, розвитку спроможності територіальних громад, зміцнення довіри до інституцій влади та забезпечення захисту населення в умовах воєнного стану й післявоєнного відновлення. Акцентовано увагу на необхідності впровадження адаптивних, цифрових і превентивних механізмів управління безпекою. Зроблено висновок про доцільність формування комплексної, інтегрованої моделі суспільної безпеки в Україні, що поєднує гуманітарні, соціальні, інституційні та безпекові компоненти та відповідає сучасним міжнародним стандартам.

Ключові слова: суспільна безпека; безпека людини; безпека громади; національна стійкість; публічне управління; управління безпекою; децентралізація; зарубіжний досвід; кризове управління; гібридні загрози; європейська інтеграція.

Author Contributions: Conceptualization, M. L.; Writing – original draft, M. L.; Writing – review & editing, M. L.; Author has read and agreed to the published version of the manuscript.

Funding: This research received no external funding.

Institutional Review Board Statement: Not applicable as study did not include human subjects.

Informed Consent Statement: Not applicable.

Data Availability Statement: Data is contained within the article.

Conflicts of Interest: The author declares no conflict of interest.

References

1. Yevtushenko O.N. (2023) Osoblyvosti y perspektyvy tsyfrovizatsii publichnoho upravlinnia v Ukraini [Peculiarities and prospects of digitalization of public administration in Ukraine]. *Publichne upravlinnia ta rehionalnyi rozvytok - Public administration and regional development*, № 22. Retrieved from: DOI 10.34132/pard2023.22.03 [in Ukrainian].
2. Kiriienko T.P. (2023) Evoliutsiia pidkhodiv do rozuminnia poniattia «pravo liudyny na bezpeku»: vitchyzniana ta zarubizhna doktryna [Evolution of approaches to understanding the concept of «human right to security»: domestic and foreign doctrine]. *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho Natsionalnoho Universytetu, Serii PRAVO.- Scientific Bulletin of Uzhhorod National University. Series «Law»*, Vyp. 77. Ch. 1. Retrieved from: <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2023.77.1.15> [in Ukrainian].
3. Kniazieva O.V., Izha M.M., Diadiura K.O., Pakhomova T.I., Domashevska K.O. (2025) Stiikist do nebezpekovykh vyklykiv: ukrainskyi ta yevropeiskyi kontekst: navch. posibnyk [Resilience to dangerous challenges: Ukrainian and European context: textbook]. Odesa: NU «Odeska politekhnika». 175 s. [in Ukrainian].
4. Konventsiiia pro zaboronu zastosuvannia, nakopychennia zapasiv, vyrobnytstvo i peredachu protypikhotnykh min ta pro yikhnie znyshchennia vid 18.09.1997 (1997). Ofitsiinyi veb-portal Verkhovnoi Rady Ukrainy. [Convention on the Prohibition of the Use, Stockpiling, Production and Transfer of Anti-Personnel Mines and on Their Destruction of 09/18/1997]. Retrieved from: http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/995_379 [in Ukrainian].
5. Konstytutsiia Ukrainy vid 28.06.1996. (1996) [Constitution of Ukraine of 06/28/1996]. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80/conv#Text> [in Ukrainian].
6. Kontseptsiiia zabezpechennia natsionalnoi systemy stiikosti (2021). Ukaz Prezydenta Ukrainy vid 27 veresnia 2021 № 479/2021 [Concept of ensuring a national resilience system. Decree of the President of Ukraine of September 27, 2021 № 479/2021]. Retrieved from: <https://www.president.gov.ua/documents/4792021-40181> [in Ukrainian].

7. Koptieva O. (2014) Bezpeka liudyny yak kontseptsiiia mizhnarodnoho prava [Human Security as a Concept of International Law]. Retrieved from: file:///C:/Users/KDFX%20Modes/Downloads/Nzivru_2014_6_14.pdf [in Ukrainian].
8. Kuznetsova N. B. (2022) Bezpekova skladova funktsionuvannia liudskoho kapitalu [The Security Component of the Functioning of Human Capital]. *Ekonomika ta suspilstvo – Economy and society*, Vyp. 37. Retrieved from: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-37-22> [in Ukrainian].
9. Lazebnyk Ya. (2024) Kontseptsiiia natsionalnoi stiikosti: ukrainskyi kontekst [The Concept of National Resilience: Ukrainian Context]. *Visnyk Lvivskoho universytetu. Seriiia filos.-politoloh. Studii – Bulletin of Lviv University. Series of philosophical and political studies*, Vyp. 56. Retrieved from: <https://doi.org/10.30970/PPS.2024.56.25> [in Ukrainian].
10. Lemak O.V. (2014) Ukrainska natsiia i natsionalna bezpeka: aspekty spivvidnoshennia [Ukrainian nation and national security: aspects of correlation]. *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho natsionalnoho universytetu. Seriiia «Pravo» – Scientific Bulletin of Uzhhorod National University. Series «Law»*, № 27. Retrieved from: http://nbuv.gov.ua/UJRN/nvuzhpr_2014_27%283%29_12. [in Ukrainian].
11. Lyndiuk S. (2024) Zabezpechennia sotsialnoi bezpeky v umovakh voiennoho stanu: zarubizhnyi dosvid [Ensuring social security in martial law: foreign experience]. *Naukovyi visnyk: Derzhavne upravlinnia – Scientific Bulletin. Public Administration*, № 1(15). Retrieved from: [https://doi.org/10.33269/2618-0065-2024-I\(15\)-324-344](https://doi.org/10.33269/2618-0065-2024-I(15)-324-344) [in Ukrainian].
12. Malikina O., Andriash V. I. (2024) Zovnishnia polityka ta voienna syla suchasnoi natsionalnoi derzhavy v umovakh hlobalizatsii [Foreign policy and military power of a modern national state in the context of globalization]. *Investysii: praktyka ta dovid – Investments: practice and experience*, № 16. Retrieved from: <https://www.nayka.com.ua/index.php/investplan/article/view/4388> [in Ukrainian].
13. Melehanych H. I. (2019) Suspilna bezpeka v Ukraini: teoretychnyi ta praktychnyi aspekty [Public security in Ukraine: theoretical and practical aspects]. *Politychne zhyttia – Political life*, № 4. Retrieved from: [10.31558/2519-2949.2019.4.6](https://doi.org/10.31558/2519-2949.2019.4.6) [in Ukrainian].
14. Pavlenko D.H., Semeniuk Yu.V., Lysetskyi Yu.M. (2021) Natsionalna bezpeka: poniattia, skladnyky, chynnyky vplyvu [National security: concepts, components, influencing factors]. *Vcheni zapysky TNU imeni V.I. Vernadskoho. Seriiia: derzhavne upravlinnia*. T. 32 (71). № 3. Retrieved from: <https://doi.org/10.31558/2519-2949.2021.71.3>

org/10.32838/TNU-2663-6468/2021.3/17 [in Ukrainian].

15. Pro zatverdzhennia planu zakhodiv z realizatsii Kontseptsii zabezpechennia natsionalnoi systemy stiikosti do 2025 roku (2023). Rozporiadzhennia Kabinetu ministriv vid 10 lystopada 2023 r. № 1025-r [On approval of the action plan for the implementation of the Concept of ensuring the national resilience system by 2025. Order of the Cabinet of Ministers of November 10, 2023 №. 1025-p]. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1025-2023-r#Text> [in Ukrainian].

16. Pro rishennia Rady natsionalnoi bezpeky i oborony Ukrainy vid 20 serpnia 2021 roku «Pro zaprovadzhennia natsionalnoi systemy stiikosti» (2021). Ukaz Prezydenta Ukrainy № 479/2021 [On the decision of the National Security and Defense Council of Ukraine of August 20, 2021 «On the introduction of the national resilience system». Decree of the President of Ukraine № 479/2021]. Retrieved from: <https://www.president.gov.ua/documents/4792021-40181> [in Ukrainian].

17. Reznikova O.O. (2022) Natsionalna stiikist v umovakh minlyvoho bezpekovoho seredovyscha: monohrafiia [National stability in the context of a changing security environment: monograph]. Kyiv: NISD. 460 c. [in Ukrainian].

18. Rudenko O. (2025) Model mekhanizmu realizatsii stratehii adaptivnoho upravlinnia u sferi natsionalnoi bezpeky [Model of the mechanism for implementing the adaptive management strategy in the sphere of national security]. *Society and Security*. № 5(11). Retrieved from: <https://orcid.org/0009-0005-3461-8268> [in Ukrainian].

19. Slovnyk ukrainskoi movy. (1978) [Dictionary of the Ukrainian language]. Kyiv: Naukova dumka. T. IX. 853 c. [in Ukrainian].

20. Gregoratti, Catia (2018) Human Security. Encyclopedia Britannica. December 14. Retrieved from: <https://www.britannica.com/topic/human-security> [in English]

21. Kryshchanovych, M., Andriyash, V., Bondar, H., Kushnir, Yu., Ozarko, K. (2022). Public Administration Mechanisms for Ensuring Cybersecurity in Modern Conditions of Socio-Economic Development. *International journal of*

computer science and network security. (Vol. 22). № 3. (pp. 606-610) [in English]

22. Taylor Owen (2004) «Human Security – Conflict, Critique and Consensus: Colloquium Remarks and a Proposal for a Threshold-Based Definition». *Security Dialogue*. Vol. 35. № 3. Published By: Oxford University Press. Retrieved from: [10.1177/0967010604047555](https://doi.org/10.1177/0967010604047555). [in English]

Відомості про автора/ Information about the Author

Лілія Мунтян, к. тех. н., доцент кафедри морфології та громадського здоров'я Чорноморського національного університету імені Петра Могили, м. Миколаїв, Україна. E-mail: lili.muntyan@gmail.com, orcid: <https://orcid.org/0000-0001-8456-4564>.

Liliia Muntian, Candidate of Engineering Sciences, Associate Professor, Department of Morphology and Public Health, Petro Mohyla Black Sea National University, Mykolaiv, Ukraine. E-mail: lili.muntyan@gmail.com, orcid: <https://orcid.org/0000-0001-8456-4564>.

Muntian, L. (2026). Conceptual approaches to providing public security in foreign countries. *Public Administration and Regional Development*, 32, 525-546. <https://doi.org/10.34132/pard2026.32.05>